

ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
ЦЕНТРАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
Кафедра психології управління

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ДЗВО «УМО»

Протокол № 2 від 29.01.2020 р.

Голова Вченої ради ДЗВО

«Університет менеджменту освіти»

Кириченко М.О.

ПСИХОЛОГІЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

(шифр за ОПП – ВВ3)

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 Психологія

Спеціалізація / освітньо-наукова програма: Психологія особистісно-
го, соціального та організаційного розвитку

Київ - 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія професіоналізму» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня спеціальності 053 «Психологія», освітньо-наукової програми «Психологія особистісного, соціального та організаційного розвитку»

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Бондарчук О.І. д.психол.н., професор, зав. кафедри психології управління

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри психології управління ЦППО УМО
«05» вересня 2016 року, протокол № 7

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»
«07» вересня 2016 року, протокол № 9

Програму скориговано, затверджено та пролонговано рішеннями Вченої ради ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»:
на 2017 р. (протокол № 13 від 21.12.2016 р.);
на 2018 р. (протокол № 9 від 20.12.2017 р.);
на 2019 р. (протокол № 9 від 19.12.2018 р.) ;
рішенням Вченої ради ДЗВО «Університет менеджменту освіти»:
на 2020 р. (протоколами № 2 від 29.01.2020 р. та №4 від 18.03.2020 р.),

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрями підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність: 053 Психологія Спеціалізація: Психологія особистісного, соціального та організаційного розвитку	Рік підготовки
		II
		Семестр
		III, IV
		Лекції
		10
		Практичні заняття
Загальна кількість годин – 90	Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)	20
		Самостійна робота
		60
		Вид контролю – залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: розвиток здатності саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, оцінювати рівень власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію й професійну мобільність (СК4), дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики, міжкультурної толерантності та керуватися загальнолюдськими цінностями (СК3), уміння толерувати невизначеність і доводити унікальність власного наукового пошуку в умовах інформаційного /цифрового суспільства (СК5).

Заплановані результати навчання:

1. Демонструвати прихильність до норм професійної етики, міжкультурної толерантності, професійних цінностей у науковій / практичній діяльності (РН8), зокрема:

- виявляти здатність діяти відповідально та свідомо у процесі професійної діяльності;
- демонструвати вміння діяти відповідно до норм професійної етики, міжкультурної толерантності, професійних цінностей у науковій / практичній діяльності.

2. Виявляти здатність до гнучкого, оперативного розв'язання професійних проблем в умовах змін, невизначеності та соціальної напруженості (РН10), зокрема:

- уміти гнучко адаптуватися та діяти новій ситуації;
- виявляти ініціативу та підприємливість, здатність працювати автономно;
- демонструвати здатність розв'язувати комплексні проблеми в діяльності науковця / науково-педагогічного працівника з урахуванням психологічних особливостей розвитку професіоналізму;

• виявляти здатність до професійної мобільності, швидкого засвоєння нових технічних засобів і технологій професійної діяльності, потребу в освіті впродовж життя.

3. Працювати над власним розвитком та вдосконаленням, визначати свої професійні можливості та виявляти прагнення до підвищення професійної кваліфікації й професійної мобільності (РН9), зокрема:

• демонструвати здатність визначати складові, рівень власного професіоналізму загалом і як науково-педагогічних працівників зокрема з використанням адекватного психодіагностичного інструментарію;

Психологія професіоналізму

- уміти розробити та реалізувати програму розвитку професіоналізму; аналізувати результати розвитку професіоналізму та здійснювати відповідні корекційно-розвивальні заходи тощо.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Зміст і складові професіоналізму особистості: психологічний аспект

Тема 1. Сучасні наукові підходи до професійного становлення й розвитку особистості фахівця-професіонала.

Сутність та етапи професійного становлення. Системогенез професійної діяльності. Професіоналізація. Стадії професіоналізації. Виникнення і формування професійних намірів. Соціально і психологічно обґрунтований вибір професії. Професійне самовизначення та підготовка до обраної професійної діяльності. Процес входження у професію. Професійна самореалізація особистості.

Вектори професійного становлення особистості професіонала. Спрямованість особистості. Професійна компетентність. Види професійної компетентності: спеціальна, соціальна, психологічна. Професійна придатність. Професійно важливі якості особистості. Критерії професіоналізації: професійна продуктивність, професійна ідентичність, професійна зрілість.

Література: [1; 2; 5; 7; 8; 12; 15; 18; 23; 26; 32].

Тема 2. Професіоналізм як результат професійного розвитку особистості: сутність, складові, рівні.

Професіоналізм як психологічний феномен. Вихідні психологічні передумови становлення професіоналізму. Психологічні особливості людини, що впливають на формування професіоналізму. Мотиваційно-ціннісний компонент професіоналізму фахівця: професійно-ціннісні орієнтації, професійні мотиви, базові та актуальні потреби, стійке позитивне ставлення до професійної діяльності, задоволеність нею. Когнітивний компонент: знання з професійної діяльності, її ефективність і якість, професійну кар'єру та професійно особистісну зрілість як основу професіоналізму. Операційно-технологічний компонент професіоналізму: сукупність умінь, навичок, способів дій, прийомів для забезпечення ефективності й високої якості професійної діяльності. Рівні професіоналізму: допрофесіоналізм, професіоналізм, суперпрофесіоналізм, непрофесіоналізм (псевдопрофесіоналізм), післяпрофесіоналізм.

Література [1; 3; 5; 6; 9; 12; 14; 16; 23; 25; 28]

Тема 3. Психологічні особливості розвитку професіоналізму фахівців професій типу «людина-людина».

Роль професій типу «людина-людина» у сучасному суспільстві. Загальні особливості діяльності та вимоги до особистості фахівців у професіях типу «людина-людина».

Рушійні сили розвитку професіоналізму: об'єктивні, пов'язані з реальною системою професійної діяльності; суб'єктивні, які пов'язані з індивідуальним потенціалом людини; об'єктивно-суб'єктивні, пов'язані з особливостями професійного середовища, професіоналізмом керівників, якістю управління.

Особливості становлення професіоналізму педагогічних/науково-педагогічних працівників на різних етапах професійного розвитку. Особливості різних етапів розвитку професіоналізму вченого-психолога. Специфіка розвитку професіоналізму менеджерів і суб'єктивноприйемницької діяльності від етапу професійної адаптації до етапу професійної майстерності.

Література [2; 3; 9; 14; 15; 18; 19; 23; 24; 29; 31; 33; 35]

Змістовий модуль 2. Психологічні проблеми розвитку професіоналізму фахівця

Тема 4. Професійні кризи

Сутність і види професійних криз особистості фахівця. Нормативні професійні кризи і кризи професійного становлення. Фази професійних криз.

Психологія професіоналізму

Особливості прояву професійних криз на різних етапах професійного становлення: професійної орієнтації (оптації); професійної підготовки; професійної адаптації первинної професіоналізації; вторинної професіоналізації; професійної майстерності.

Ненормативні кризи: проблема втрати роботи. Криза безробіття і деформація процесу професійної самореалізації особистості.

Професійна криза як єдність можливості дезінтеграції людини й можливості знаходження цілісності «Я» на новій основі. Позитивний і негативний вплив професійних криз на професійно-особистісний розвиток фахівця. Способи подолання професійних криз. Конструктивні та деструктивні шляхи виходу з професійної кризи.

Література [2; 3; 4; 12; 16; 22; 27; 30; 32]

Тема 5. Професійні деструкції у становленні фахівця, їх попередження і подолання.

Професійні деструкції як негативні зміни у структурі діяльності та особистості фахівця. Прояви професійних деструкцій. Професійно зумовлені акцентуації. Навчена безпорадність. Професійна відчуженість і стагнація.

Емоційне «вигорання» особистості фахівця як наслідок некерованого професійного стресу. Професійні деформації особистості фахівця. Перфекціонізм, трудоголізм і прокрастинація особистості фахівця.

Методи психодіагностики професійних деструкцій. Умови попередження та подолання професійних деструкцій.

Література [2; 4; 10; 17; 22; 23; 27; 31]

Змістовий модуль 3. Психологічний супровід процесу розвитку професіоналізму фахівців.

Тема 6. Зміст психологічного супроводу розвитку професіоналізму фахівців.

Психологічний супровід розвитку професіоналізму як сприяння реалізації професійно-психологічного потенціалу особистості і задоволення потреб фахівця. Принципи реалізації психологічного супроводу: науковість, системність, послідовність, неперервність, індивідуальний підхід, оптимізація, орієнтація на вершинні досягнення. Функції психологічного супроводу: діагностична, просвітницька, проектувальна, профілактична, консультативна, стимулююча, корекційно-розвивальна. Компоненти психологічного супроводу: цільовий; організаційний; змістовий; результативний. Особливості реалізації психологічного супроводу розвитку професіоналізму фахівців у межах організації в цілому, на рівні окремих підрозділів як малих соціальних груп, на рівні окремої особистості, організаційний (нарівні організації як соціального інституту).

Література [1; 2; 7; 9; 13; 16; 23; 24; 33; 34]

Тема 7 Оптимізація розвитку професіоналізму фахівців професій типу «людина-людина» у процесі психологічного супроводу

Акмеологічний підхід до оптимізації розвитку професіоналізму фахівців професій типу «людина-людина» у процесі психологічного супроводу. Акмеологічний моніторинг. Акмеологічний тренінг. Акмеологічне консультування як засіб психологічної підтримки фахівця як суб'єкта особистісно-професійних досягнень, актуалізації його адаптаційних можливостей і життєстійкості.

Особливості оптимізації розвитку професіоналізму фахівців професій типу «людина-людина» на різних етапах професійного становлення від вибору професії до професійної майстерності. Особистісно орієнтовані технології розвитку професіоналізму фахівців.

Література [2; 5; 11; 20; 24; 29; 31; 34; 35]

4. Структура курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Усього	У тому числі		
		л	пр	срс
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Змістовий модуль 1.				
Зміст і складові професіоналізму особистості: психологічний аспект				
Тема 1. Сучасні наукові підходи до професійного становлення й розвитку особистості фахівця-професіонала	10	2	2	6
Тема 2. Професіоналізм як результат професійного розвитку: сутність і складові.	10	2	2	6
Тема 3. Психологічні особливості розвитку професіоналізму фахівців професій типу «людина-людина».	10		2	8
Усього годин за змістовим модулем 1	30	4	6	20
Змістовий модуль 2.				
Психологічні проблеми розвитку професіоналізму фахівця				
Тема 4. Професійні кризи у процесі становлення фахівця	12	2	2	8
Тема 5. Професійні деструкції у становленні фахівця, їх попередження і подолання..	18	2	4	12
Усього годин за змістовим модулем 2	30	4	6	20
Змістовий модуль 3.				
Психологічний супровід процесу становлення професіоналізму фахівців				
Тема 6. Сутність психологічного супроводу процесу розвитку професіоналізму фахівців	14	2	4	8
Тема 7. Оптимізація розвитку професіоналізму фахівців професій типу «людина-людина» у процесі психологічного супроводу	16		4	12
Усього годин за змістовим модулем 3	30	2	8	20
РАЗОМ:	90	10	20	60

5. Теми та зміст практичних занять

№ з/п	Теми практичних занять	Зміст практичних занять	Години
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
Змістовий модуль 1.			
Зміст і складові професіоналізму особистості: психологічний аспект			
	Тема 1. Сучасні наукові підходи до професійного становлення й розвитку особистості фахівця-професіонала	Проаналізувати сучасні наукові підходи до дослідження проблеми професіоналізму фахівців. Виокремити спільні й відмінні позиції науковців.	2
	Тема 2. Професіоналізм як результат професійного розвитку: сутність і складові	Проаналізувати критерії та показники мотиваційно-ціннісного, когнітивно-рефлексивного, операційно-діяльнісного	2

Психологія професіоналізму

		компонентів та методики їх вивчення	
	Тема 3. Психологічні особливості розвитку професіоналізму фахівців професій типу «людина-людина».	Виокремити та проаналізувати зміст етапів становлення професіоналізму психолога-вченого	2
Усього годин за змістовим модулем 1			6
Змістовий модуль 2.			
Психологічні проблеми розвитку професіоналізму фахівця			
	Тема 4. Професійні кризи у процесі становлення фахівця.	Проаналізувати можливі прояви професійних криз у діяльності психолога-вченого	2
	Тема 5. Професійні деструкції у становленні фахівця, їх попередження і подолання.	Визначити сукупність методів дослідження рівнів прояву професійних деструкцій у професійному житті здобувача PhD: емоційного вигорання, перфекціонізму, трудоголізму та прокрастинації.	4
Усього годин за змістовим модулем 2			6
Змістовий модуль 3.			
Психологічний супровід процесу становлення професіоналізму фахівців			
	Тема 6. Сутність психологічного супроводу процесу розвитку професіоналізму фахівців.	<i>Робота в малих групах з подальшим груповим обговоренням.</i> Визначити особливості реалізації психологічного супроводу розвитку професіоналізму фахівців у межах організації в цілому, на рівні окремих підрозділів як малих соціальних груп, на рівні окремої особистості.	4
	Тема 7. Оптимізація розвитку професіоналізму фахівців професій типу «людина-людина» у процесі психологічного супроводу	<i>Робота в малих групах з подальшим груповим обговоренням.</i> Визначити особливості оптимізації розвитку професіоналізму фахівців професій типу «людина-людина»: педагогічних/науково-педагогічних працівників, психологів, менеджерів	4
Усього годин за змістовим модулем 3			8
Разом:			20

6. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для здобувачів PhD:

1. Підготовка до аудиторних занять – 10 год.
2. Підготовка до контрольних заходів – 10 год.
3. Опрацювання питань, які не розглядаються на аудиторних заняттях – 20 год., з них на виконання індивідуальних дослідницьких завдань – 20 год.

Усього 60 год.

Індивідуально-дослідницькі завдання у межах самостійної роботи спрямовані на формування і розвиток професійної рефлексії і практичних умінь у контексті аналізу актуального рівня і визначення можливостей розвитку власного професіоналізму як науково-педагогічного працівника.

Окремі звіти про самостійну роботу не надаються. Результати опанування відповідного матеріалу перевіряються під час поточного (спостереження за активністю здобувачів

Психологія професіоналізму

PhD, усне опитування) та підсумкового контролю знань (задик), в якому передбачено відповідь на питання, пов'язані із здатністю здобувача PhD до самопізнання і професійно-особистісного розвитку.

**Завдання для самостійної роботи здобувачів PhD
з опрацювання питань, які не розглядаються на аудиторних заняттях,
та індивідуально-дослідницькі завдання**

Теми для самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Год.
Змістовий модуль 1. Зміст і складові професіоналізму особистості: психологічний аспект		
Тема 1. Сучасні наукові підходи до професійного становлення й розвитку особистості фахівця-професіонала	<i>Теоретичне опрацювання питань:</i> Визначити зміст критеріїв професіоналізації: професійна продуктивність, професійна ідентичність, професійна зрілість тощо та відповідні методики вивчення. <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Проаналізувати рівень власної професійної зрілості як фахівця-професіонала	6
Тема 2. Професіоналізм як результат професійного розвитку: сутність і складові	<i>Теоретичне опрацювання питань:</i> Обґрунтувати методику дослідження мотиваційно-ціннісного, когнітивно-рефлексивного та операційно-технологічного компонентів професіоналізму <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Дослідити сформованість компонентів професіоналізму у себе особисто.	6
Тема 3. Психологічні особливості розвитку професіоналізму фахівців професій типу «людина-людина».	<i>Теоретичне опрацювання питань:</i> Визначити особливості різних етапів розвитку професіоналізму вченого-психолога. <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Визначити власний етап розвитку професіоналізму і розкрити його позитивні сторони та ресурсні моменти.	8
Усього годин за змістовим модулем 1		20
Змістовий модуль 2. Психологічні проблеми розвитку професіоналізму фахівця		
Тема 4. Професійні кризи у процесі становлення фахівця	<i>Теоретичне опрацювання питань:</i> Визначити соціально-психологічні чинники професійних криз у діяльності вченого-психолога. Проаналізувати зміст кризи безробіття і її вплив на процес професійної	8

	самореалізації особистості <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Дослідити власні стратегії подолання кризових ситуацій і стилів поведінки	
Тема 5. Професійні деструкції у становленні фахівця, їх попередження і подолання.	<i>Теоретичне опрацювання питань:</i> Проаналізувати прояви професійних деструкцій: професійно зумовлені акцентуації; навчена безпорадність; професійна відчуженість і стагнація та ін. <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Дослідити власну схильність до емоційного вигорання, перфекціонізму, трудоголізму та проґрастинації. За виявлення таких деструкцій визначити засоби їх подолання або мінімізації негативних наслідків на якість професійної діяльності і самореалізацію особистості науковця. Скласти програму професійно-особистісного розвитку, в якій передбачити заходи, що попереджують виникнення професійних деструкцій у професійному житті.	12
Усього годин за змістовим модулем 2		20
Змістовий модуль 3.		
Психологічний супровід процесу становлення й розвитку професіоналізму		
Тема 6. Сутність психологічного супроводу процесу становлення й розвитку професіоналізму фахівців	<i>Теоретичне опрацювання питань:</i> Проаналізувати особливості реалізації психологічного супроводу розвитку професіоналізму фахівців у межах організації в цілому, на рівні окремих підрозділів як малих соціальних груп, на рівні окремої особистості <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Скласти орієнтовну програму психологічного супроводу досліджуваних відповідно до мети і завдань формуального експерименту.	8
Тема 7. Оптимізація розвитку професіоналізму фахівців професій типу «людина-людина» у процесі психологічного супроводу	<i>Теоретичне опрацювання питань:</i> Визначити фактори валідності експерименту <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Скласти індивідуальну програму розвитку професіоналізму як ученого-психолога.	12

Усього годин за змістовим модулем 3	20
Разом:	60

8. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Психологія професіоналізму» використовуються проблемні методи навчання.

Під час лекційного курсу застосовуються:

- мультимедійна презентація;
- дискусійне обговорення проблемних питань.

На практичних заняттях застосовуються:

- дослідницько-аналітичні завдання;
- спільне навчання (робота у парах і малих групах).

9. Контрольні заходи та засоби діагностики

Поточний контроль знань здобувачів PhD з навчальної дисципліни проводиться у формі усного опитування. На практичних заняттях оцінюється активна участь в обговоренні проблемних ситуацій та виконанні завдань.

Підсумковий контроль знань – залік.

10. Критерії та шкала оцінювання

– Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача PhD при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів з навчальної дисципліни «Психологія професіоналізму», є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати опановані теоретичні положення у практиці, зокрема, під час розв'язання індивідуально-дослідницьких завдань.

Оцінювання результатів усіх форм контролю передбачено у 100-бальній шкалі (табл. 10.1).

Таблиця 10.1

Шкали оцінювання (100-бальна та національна)

90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних, результати самостійної роботи студентів) проводиться у % від кількості балів, виділених на завдання, із заокругленням до цілого числа за критеріями:

- 0% – завдання не виконано;
- 40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;
- 60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;
- 80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки

Психологія професіоналізму

(розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Позитивні оцінки виставляються лише тим студентам, які виконали всі види навчальної роботи, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни і набрали за результатами поточного та підсумкового контролів не менше 60 балів.

11. Рекомендована література

11.1. Базова література:

1. Дружилов С.А. Психология профессионализма. 2-е изд., испр., доп. – Харьков: Изд-во «Гуманитарный Центр», 2017. – 360 с.
2. Кокун О.М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: монографія. – К.: ДП "Інформ.-аналіт. агенство", 2012. – 200 с.
3. Рибалка В.В. Психологія праці особистості: Навч.-метод. посіб. – К.-Кременчук: ПП Щербатих, 2006. – 76 с
4. Тополов Є.В. Професійна агресивність особистості: Монографія. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 400 с.

11.2. Додаткова література:

5. Акмеологія з основами психології кар'єри: навч.-метод. посібн. / О. М. Гавалешко (уклад.). – Чернівці: Рута, 2004. – 84 с.
6. Балл Г. О. Методологічні засади гуманізації (особистісної орієнтації) професійної діяльності та підготовки до неї / Г. О. Балл // Психологія праці та професійної підготовки особистості : навч. посібник / за ред. П. С. Перепелиці, В. В. Рибалки. – Хмельницький : ТУП, 2001. – С. 5–25
7. Бараннік В. А. Особливості психологічного супроводження молоді на стадії вибору професії / В. А. Бараннік, В. М. Марченко // Вісник Київського міжнародного університету. Сер. Психологічні науки. – 2005. – Вип. 7. – С. 70-75.
8. Білоус Р. М. Психологічна структура та ознаки професійного наміру особистості / Р. М. Білоус // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – № 4. – С. 70-75.
9. Бодалёв А. А. Вершина в развитии взрослого человека: характеристики и условия достижения / А. А. Бодалев. – М. : Флинта: Наука, 1998. – 168 с.
10. Бодров В. А. Современные исследования фундаментальных и прикладных проблем психологии профессиональной деятельности. Ч. I / В. А. Бодров // Психологический журнал. – 2008. – № 5. – С. 83-90.
11. Вірна Ж. Професійний прогноз: методологія та практика / Ж. Вірна, К. Шкарлатюк // Психологія і суспільство. – 2011. – № 1. – С. 122-137.
12. Деркач А. А. Акмеологические основы развития профессионала / А. А. Деркач. – М.: Изд-во Моск. психол.-соц. ин-та. – Воронеж: НПО МОДЭК, 2004. – 752 с.
13. Дещенко О. Аналіз типів профорієнтаційних консультацій / О. Дещенко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка. – 2004. – № 6. – С. 87-92.
14. Ермолаева Е. П. Психология социальной реализации профессионала: монография / Е. П. Ермолаева. – М. : Институт психологии РАН, 2008. – 353 с..
15. Зеер Э. Ф. Психология профессий: учеб. пособ. для студ. вузов / . – М. : Академический проект; Фонд «Мир», 2005. – 336 с.
16. Зеер Э. Ф. Психология профессионального развития: учебн. пособ. – 2-е изд. – М.: Академия, 2007. – 240 с
17. Карамушка Л. М., Бондарчук О. І., Грубі Т. В. Методики дослідження перфекціонізму, трудоголізму та прокрастинації особистості: метод. посіб. / Л. М. Карамушка, О. І. Бондарчук, Т. В. Грубі. – Кам'янець-Подільський : ПП «Аксіома», 2019. – 80 с.
18. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения: учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. заведений. — М.: Академия, 2004. — 304 с.
19. Кобець . В. Психологічні особливості формування професійної надійності та професіоналізму суб'єктів підприємницької діяльності / . В.Кобець // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія "Психологія. – № 66 (2019). DOI: <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2019-66-12>

Психологія професіоналізму

20. Комплекс психодіагностичних методик дослідження професіоналізму педагогічних працівників / О. І. Бондарчук, Т. М. Гавлітіна, Л. М. Смольська, В. М. Вронська. – Київ-Рівне, 2017. – 24 с. <https://lib.iitta.gov.ua/717813/>
21. Кравців О. Особливості формування професійної рефлексії / О. Кравців // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2008. – № 1. – С. 116-126.
22. Леонова А. Б. Профессиональный стресс в процессе организационных изменений / А. Б. Леонова, И. А. Мотовилина // Психологический журнал. – 2006. – № 2. – С. 79-92
23. Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – М. : Знание, 1996. – 308 с
24. Онуфрієва Л. А. До проблеми становлення професіоналізму та саморозвитку особистості майбутніх фахівців соціономічних професій / Л. А. Онуфрієва// Проблеми сучасної психології: зб. наук. пр.. К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – 2012. – Вип. 16. – С.721-735.
25. Психология профессионализма: учеб. пособ. к спецкурсу / Т. В. Зобнина. – Шуя : ФГБОУ ВПО «ШГПУ», 2004. – 71 с.
26. Радзімовська О. Психологічні чинники розвитку професійної ідентичності майбутніх фахівців / О. Радзімовська // Соціальна психологія. – 2012. – № 3. – С. 3-11
27. Сыманюк Э. Э. Психологические барьеры профессионального развития личности. Практико-ориентированная монография / Э. Э. Сыманюк – М. : Моск. психол.-соц.ин-т, 2005. – 252 с.
28. Танасійчук О. М. Концептуальний аналіз проблеми професійного становлення / О. М. Танасійчук // Young Scientist. – 2018. – № 11 (63). – С. 645-650.
29. Теоретичні основи і технологія професійного розвитку науково-педагогічних працівників університетів в умовах інтеграції вищої освіти і науки : препринт (аналітичні матеріали); у 2-х ч. /О. Бульвінська, Н. Дівінська, Н. Дяченко та ін.; за ред. О. Ярошенко. – К. : Інститут вищої освіти НАПН України, 2017. – Ч. 1. – 131с.
30. Чайкіна Н. О. Методичні засади співвідношення Я-базового і Я-ситуаційного у структурі професійної адаптації / Н. О. Чайкіна // Практична психологія та соціальна робота. – 2012. – № 6. – С. 14-20.
31. Чемодурова Ю. М. Психологічні умови подолання професійних деформацій практичних психологів у системі післядипломної освіти: автореф. дис....наук. ст.. канд психол. н.; спец.: 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія / Ю. М. Чемодурова, НПУ імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2018 – 21 с.
32. Шнейдер Л. Б. Профессиональная идентичность: монография / Л. Б. Шнейдер. – М.: Мос. Ун-т, 2001. – 272 с.
33. Elman N. S., Illfelder-Kaye J., Robiner W. N. Professional Development: Training for Professionalism as a Foundation for Competent Practice in Psychology Professional Psychology / Nancy S. Elman Joyce Illfelder-Kaye William N. Robiner // Research and Practice. – 2005. – Vol. 36, No. 4. – P. 367–375.
34. Johnson W. B., Kaslow N. The Oxford Handbook of Education and Training in Professional Psychology / W. B. Johnson, N. Kaslow. – Oxford University Press, 2014. – 608 p. https://books.google.com.ua/books?id=3hHNAgAAQBAJ&dq=psychology+of+professionalism&hl=uk&source=gbs_navlinks_s
35. Danchev D. W. Counselling psychologists' perspectives on professionalism: A thesis submit.... Degree of Doctor of Psychology / Delia Winifred Danchev. – City University, London Department of Psychology, 2005 – 255 p.

12. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Електронна бібліотека НПУ України <http://lib.iitta.gov.ua>
3. Веб-сторінка аспірантури і докторантури УМО: <http://umo.edu.ua/postgraduate-postdoctoral>
4. Веб-сторінка кафебри психології управління: <http://umo.edu.ua/institutes/cippo/struktura/kafedra-psikhologhiji>
5. Professional Development Resources. APA Services. <https://www.apaservices.org/practice/ce/>

Психологія професіоналізму

6. Офіційні сайти періодичної літератури:

Назва журналу	Офіційний сайт
Актуальні проблеми психології	http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv
Вісник післядипломної освіти серія «Соціальні та поведінкові науки»	http://umo.edu.ua/serija-socialjni-ta-povedinkovi-nauki
Актуальні питання сучасної психології	http://library.sspu.sumy.ua/wp-content/uploads/2018/04/Aktualny_pitannya_suc.psihologii_1_2015.pdf
Professional Psychology: Research and Practice	https://www.apa.org/pubs/journals/pro/
International Journal of Science and Research (IJSR)	https://www.ijsr.net/index.php
American Psychologist	https://www.apa.org/pubs/journals/amp/
Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти: наук. електрон. видання.	http://pptma.dn.ua/index.php/uk/pro-zhurnal

7. Офіційні сайти державних та міжнародних установ:

Назва	Офіційний сайт
Верховна Рада України	www.portal.rada.gov.ua
Кабінет Міністрів України	www.kmu.gov.ua
Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України	http://psychology-naes-ua.institute/
Інститут соціальної і політичної психології НАПН України	http://naps.gov.ua/ua/structure/institutions/polit_psychology/
Центр перспективних соціальних досліджень	www.cpsr.org.ua

8. Соціальні мережі для співпраці вчених усіх наукових дисциплін:

- Academia.edu: <https://www.academia.edu/>
- ResearchGate: <https://www.researchgate.net/>
- Соціальні мережі науковців (Scientific Social Community): <https://www.science-community.org/uk>
- Українські науковці в світі (Ukrainian Scientists Worldwide): <https://www.science-community.org/uk>